

Matti Väänänen näyttää, kuinka loukkaantunut raaja tuetaan tyhjiöpussilla.

Ski patrolin työhön kuuluu joka aamu tarkistaa, että rinteiden turvaverkot ovat kunnossa.

Oletko kohdannut rinteessä punatakkisen tyyppin? Sellaisen, jonka selässä on keltainen risti ja ristissä teksti ”ski patrol”? Hän on mäessä laskijan turva: opastaa, valvoo ja antaa tarvittaessa ensiapua.

Torstaina 10. helmikuuta vietettiin ensimmäistä kansainvälistä ski patrol -päivää. Päivän tarkoituksena oli tuoda esiin ski patrolien eli koulutettujen rinneturvallisuuden ammattilaisten työtä. Juhlapäivän kunniaksi Kuukkel lähti Ylläsjärvelle tapaamaan yhtä patrolia.

Matti Väänänen kaartaa kelmalla gondolin ala-aseman juurelle. Päivän ensimmäiset laskijat vasta kipuavat hiihtohissiin, mutta ski patrolin päivä on jo pitkällä. Ennen laskettelukeskuksen aukeamista patrolit käyvät kaikki rinteet läpi sekä tarkastavat turvaverkkojen ja opasteiden kunnon. Tarkoituksena on ennaltaehkäistä vaaratilanteita ja varmistaa, että kaikki on kunnossa, ennen kuin laskettelijat täyttävät rinteet.

Mäessä yli 50 vuotta

Koska aamun työt on hoidettu, on Väänäsellä aikaa jutustella toimittajan kanssa. Astumme gondoliin ja lähemme matkaan kohti tunturin lakea.

– Ski patrolin tehtävä on katsoa rinneasioita laskijan näkökulmasta, Väänänen tiivistää.

Rinneasioista miehellä onkin vankka kokemus. Tämä on hänen 55. kautensa mutkamäessä, ja Ylläskin on tuttu vuodesta 1968. Ylläs Ski Resort Ylläsjärven hiihtokoulussa vierähti kymmenisen vuotta, ja ski patrolina Väänänen on toiminut vuodesta 2014. Tornioista koitoisin oleva Väänänen on myös aktiivisesti mukana paikallisen Raja Slalom 68 -lasketteluseuran toiminnassa – ja onpa hänellä ollut tunnettuja oppilaitakin.

– **Palanderin Kallen** olen opettanut laskemaan, hän hymyilee.

Suomalaisen alppihiihdon konkarin kiinnostus ski patrol -toimintaan heräsi kuitenkin naapurimaassa. Ruotsin Övertorneålla sijaitsevassa Pullinki Skissä (sittemmin Svanstein Ski) toimi jo 1980-luvulla rinneoppaita, joiden työtä Väänänen katseli kiinnostuneena.

– Mietin, että olisiko mukavaa toimia oppaana, ohjata ja neuvoa laskettelijoita. Ruotsin kielen taitoni ei kuitenkaan ollut riittävä, hän muistelee.

Ski patrol tekee vapaaehtoistyötä

Mahdollisuus oppaan rooliin tarjoutui lopulta vuonna 2014, kun Väänänen

sopi Ylläs Ski Resort Ylläsjärven kanssa kouluttautumisesta ski patroliksi.

– Jokaisella koulutukseen hakeutuvalla tulee olla valmiina paikka hiihtokeskuksessa. Muita edellytyksiä ovat hyvä laskutaito sekä ensiapukoulutus, hän kertoo.

Laskutaitoisella Väänäsellä myös EA-taidot olivat hallussa. Siviilityö mielen terveyshoitajana oli opettanut sekä terveysalasta että ihmislunteeista.

– Kyllä siinä oppi toimimaan ihmisten kanssa, nyt jo eläkkeellä oleva Väänänen muistelee.

Hän on tuttu näky Ylläsjärven puoleisilla rinteillä. Ski patrol -työn lisäksi Väänänen tekee huoltomiehen vuoroja. Kaikkiaan vapaaehtoistyötä tekeviä ski patroleita Ylläsjärvellä on viisi, Äkäslompolon puolella taas on omat patrolinsa. Työnkuva eroaa hieman tunturin toisella puolen.

– Äkäslompolossa patrolit myös laativat lumivyöryennusteet, mutta tällä puolella me keskitymme rinneasioihin.

Väänänen mukaan laskettelijat tulevat rohkeasti juttelemaan ja kyselemään nähdessään patrolin liikkuvan rinteessä.

– Kysellään kelistä ja siitä, missä kannattaa laskea. Patrol on tavallaan rajapintana laskettelijan ja hiihtokeskuksen välissä.

Kelmalla loukkaantuneen avuksi

Entäpä silloin, kun neuvojen sijaan laskettelija tarvitsee apua? Miten silloin toimitaan?

– Kun tulee tieto onnettomuudesta, huoltomies lähtee hakemaan kelmkaa, jonka perässä on ensiapureki. Toinen huoltomies taas hälyttää sairaanhoitajan, joka lähtee kelkan mukana onnettomuuspaikalle, Väänänen kertoo.

On aika jututtaa rinteillä päivystävää sairaanhoitajaa.

– Sairaanhoitaja on aina paikalla, kun rinteet ovat auki, **Suvi Karjalainen** kertoo.

Yhdessä kollegansa **Annika Koivu-rovan** kanssa Karjalainen vastaa Ylläs Ski Resort Ylläsjärven ensiavusta. Toista kauttaan Ylläksellä työskentelevän kaksikon vastuu on suuri.

– Tässä joutuu monesti tekemään itsenäisiä päätöksiä. Päivystävää lääkärää ei ole, mutta teemme yhteistyötä Medi-Ylläksen kanssa. Tarvittaessa ohjaamme potilaat sinne.

Karjalaisen mukaan työn haastavuus on siinä myös kiinnostavinta.

– Vastuu ei haittaa, vaan pidän siitä,

että joutuu haastamaan itseään. Olosuhteet vaihtelevat, ja toisinaan rämmimme metsässä hakemassa potilasta.

Tiukkoihin paikkoihin Karjalainen on totunut myös työssään yhteispäivystyksessä Oulun yliopistollisessa sairaalassa. Kun hiihtokausi Ylläksellä on ohi, Karjalainen palaa jälleen Ouluun.

– Työ täällä on hyvin erilaista. Täällä potilaat ovat pääasiassa traumapotilaita. Tapaturmien lisäksi on esimerkiksi epilepsia-kohtauksia, rytmihäiriöitä ja pyörtymisiä.

Raajojen ja pään vammoja

Vakavat onnettomuudet ovat onneksi harvinaisia. Jos tilanne näyttää pahalta, 112:een soitetaan jo onnettomuuspaikalta.

– Välimatkat täällä ovat pitkät, ja ambulanssi lähtee 40 kilometrin päästä joko Kittilästä tai Kolarista.

Tarvittaessa paikalle saapuu pelastushelikopteri. Viime laskettelukaudella kopterit tarvittiin kahdesti. Yhteensä potilaita oli kauden aikana pari sataa, heistä 130 haettiin rinteestä ensiapukelmalla.

– Tyypilliset vammat ovat ranne-, polvi- ja päävammat. Lapsilla on säärimurtumia, ja suksen kantit leikkaavat toisinaan syviä haavoja. Ideaalisidettä ja lastoja kuluu, Karjalainen kertoo.

Aina onnettomuus ei tapahdu rinteessä, vaan liukastumisia sattuu esimerkiksi kahviloissa ja parkkipaikoilla. Myös hiihtäjiä hakeutuu toisinaan ensiapuun.

– Kaikki hoidetaan. Pyrimme olemaan näkyvillä, ja ihmiset lähestyvätkin herkästi. Pyydetään esimerkiksi särkylääkettä tai tullaan kertomaan, että on kaaduttu. Jos ihminen kertoo kaatuneensa ja satuttaneensa itseään, hänet tutkitaan aina.

Vaikka mieli luonnollisesti on onnettomuuden sattuessa maassa, ei harmitus purkaudu hoitajiin.

– Asiakkaat ovat ihania. He ovat lomalla ja kiitollisia avusta. He eivät pura harmitustaan meihin, mutta toisinaan mietitään, mitä muuta Ylläksellä voi tehdä, jos ei laskettelemaan enää pääse.

Karjalaisen mukaan suuri osa onnettomuuksista tapahtuu ensimmäisellä tai viimeisellä laskulla sekä rinteiden ulkopuolella. Karjalaisella onkin vinkki vapaalaskijoille.

– Varmista, että vakuutus on kunnossa! Vapaalasku ei tavallisesti sisälly tavalliseen tapaturmavakuutukseen. Täällä tietenkin hoidamme ensiavun, hän sanoo.

Yhdessä tehden

Laskettelukeskuksessa työskentelevän sairaanhoitajan päivät vaihtelevat paljon. On päiviä, jolloin potilaita on monta

kerralla, ja toisaalta päiviä, jolloin heitä ei ole yhtään.

– Joskus joutuu tekemään priorisointia, kun samaan aikaan on monta potilasta. Silloin joku voi joutua odottamaan, kun tulee vakavampi tapaus, Karjalainen kertoo.

Väänänen mukaan potilasmäärä on usein verrannollinen hissinousujen määrään: kun laskijoita on paljon, apuakin tarvitaan useammin.

Sekä ski patrol Väänänen että sairaanhoitaja Karjalainen ovat valmiina hiihtolomiin. Tämän vuoden 11. helmikuuta vietettiin 112-päivää, jonka teemana oli ”tehdään turvallisuus yhdessä”. Se on mottona myös Ylläsjärvellä.

– Yhdessä täällä tehdään asioita. Suvi ja Annika ovat valtavan ammattitaitoisia, Väänänen kehuu sairaanhoitajia.

– Ja Matti on aivan korvaamaton! Karjalainen vastaa.

Onko itse työn lisäksi jotakin, joka saa kaksikon hakeutumaan tunturitöihin?

– Pitää tykätä talvesta ja luonnossa liikkumisesta, Karjalainen pohtii.

– Ihminen voi lähteä tunturista, mutta tunturi ei lähde sydäimestä, rinteiden konkari Väänänen tiivistää.

Johanna

Loukkaantunut haetaan rinteestä ensiapukelmalla, jolloin hoitoviive on lyhyt ja potilas saadaan nopeasti pois kylmästä. Kuljetuksen ajaksi potilas paketoitetaan tyhjiöpatjan avulla, jotta hänet saadaan hyvin tuettua.